

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра овочівництва і закритого ґрунту

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан агробіологічного
факультету

_____ Віталій КОВАЛЕНКО

« _____ » _____ 2025 р.

СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри овочівництва
і закритого ґрунту

Протокол № 11 від 29 травня 2025 р.

Завідувач кафедри

_____ Іван ФЕДОСІЙ

РОЗГЛЯНУТО

Гарант ОПП Садівництво,

плодоовочівництво та виноградарство

_____ Борис МАЗУР

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Малопоширені овочеві та екзотичні рослини відкритого і закритого ґрунту

Галузь знань	20 Аграрні науки та продовольство
Спеціальність	Н1 «Агрономія»
Освітня програма	Садівництво, плодоовочівництво та виноградарство
Факультет	агробіологічний

Розробники: к.с.-г.н., доценти Гаврись І.Л., Кутовенко В.Б.

Київ – 2025 р.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра овочівництва і закритого ґрунту

ЗАТВЕРДЖЕНО
Агробіологічний факультет

«_____» _____ 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Малопоширені овочеві та екзотичні рослини відкритого і закритого ґрунту

Галузь знань	20 Аграрні науки та продовольство
Спеціальність	Н1 «Агрономія»
Освітня програма	Садівництво, плодоовочівництво та виноградарство
Факультет	агробіологічний

Розробники: к. с.-г. н., доценти Гаврись І.Л., Кутовенко В.Б.

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни

Малопоширені овочеві та екзотичні рослини відкритого і закритого ґрунту

Сьогодні на ринок України надходить різноманітна екзотична плодоовочева продукція, яка суттєво відрізняється від звичних нам овочів та фруктів як за смаковими якостями, так і за підвищеним вмістом біологічно активних речовин різної фізіологічної дії. Плодоовочева продукція, яка для країн тропічної та субтропічної зон є основною продовольчою та експортною, поки що маловідома для вітчизняного споживача. У дисципліні вивчаються сучасні тенденції вирощування малопоширених овочевих та екзотичних культур, розкривається видовий та сортовий склад, особливості вирощування та догляду за ними, способи розмноження, агротехнічні заходи і використання продукції. Вивчаються вимоги малопоширених рослин до мікрокліматичних параметрів та способи забезпечення оптимальних умов для вирощування окремих культур у відкритому ґрунті, теплицях та закритих приміщеннях.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>Магістр</i>	
Спеціальність	<i>НІ «Агрономія»</i>	
Освітня програма	<i>Садівництво, плодоовочівництво та виноградарство</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	4	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	1	1
Семестр	2	2
Лекційні заняття	45 год.	14 год.
Практичні заняття	45 год.	12 год.
Самостійна робота	60 год.	94 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання:	6 год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета дисципліни «Малопоширені овочеві та екзотичні рослини відкритого і закритого ґрунту» полягає у системі підготовки фахівців для господарств, у яких декоративні овочеві та екзотичні рослини є складовою виробничого процесу. Фахівець повинен мати глибокі знання з біології, технології вирощування та розмноження видового складу рослин для зимових садів, малопоширених овочевих, тропічних та екзотичних культур, які вирощують у відкритому ґрунті та у теплицях, а також із розмноження, дорошування та передпродажної підготовки горщечкової продукції в умовах теплиць.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК):

- Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері садівництва та виноградарства під час здійснення професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов;

загальні компетентності (ЗК):

ЗК7 - здатність до адаптації та дії в новій ситуації

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК3 - здатність приймати ефективні рішення за умов недостатньої або обмеженої інформації, чітко і недвозначно доводити знання, аргументацію та власні висновки до фахівців і нефахівців;

СК8 - здатність до розробки і оптимізації елементів технологій вирощування малопоширених плодових та овочевих культур, у тому числі за органічного виробництва.

Програмні результати навчання

РН12 - впроваджувати елементи новітніх технологій вирощування малопоширених плодових та овочевих культур з адаптацією їх до конкретних умов культивування і органічних технологій.

2. Програма та структура навчальної дисципліни для денної (заочної) форми здобуття вищої освіти

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Модуль 1														
Тема 1. Біологічні основи вирощування малопоширених культур у закритому ґрунті	1	6	2	2			2	5	-	-				5

Тема 2. Характеристика і особливості вирощування основних представників цитрусових	3	9	2	3			4	7	1	1			5
Тема 3. Вирощування трав'янистих плодкових культур у закритому ґрунті	4-5	11	4	3			4	6	1	-			4
Тема 4. Вирощування інжиру у закритому ґрунті	7	7	1	2			4	6	-	1			5
Тема 5. Вирощування плодкових ліан у спорудах закритого ґрунту	9	8	2	2			4	6	1	1			5
Разом за змістовим модулем 1	6	41	11	12			18	30	3	3			24
Модуль 2													
Тема 1. Вирощування гранатника у закритому ґрунті	10	8	2	2			4	6	-	-			5
Тема 2. Горіхоплідні культури в закритому ґрунті	11	6	2	2			2	6	-	1			5
Тема 3. Вирощування папаї у спорудах закритого ґрунту	12	8	2	2			4	6	1	1			4
Тема 4. Кісточкові культури в закритому ґрунті	13-14	9	4	3			2	7	1	1			5
Тема 5. Ароматично-смакові рослини в закритому ґрунті	15	6	2	2			2	5	2	-			5
Разом за змістовим модулем 2	6	37	12	11			14	30	4	3			24
Модуль 3													
Тема 1. Малопоширені рослини родини пасльонові	2	9	2	3			4	6	-	2			5
Тема 2. Малопоширені рослини родини гарбузові	4	9	2	3			4	7	-	1			5
Тема 3. Технологія вирощування артишоку	6	7	3	2			2	6	2	-			5
Тема 4. Технологія вирощування відбілених і зелених	8-9	10	4	2			4	6	2	-			5

пагонів спаржі													
Тема 5. Технологія органічного вирощування батату	10	6	2	2			2	6	-	-			5
Разом за змістовим модулем 3	6	41	13	12			16	31	4	3			25
Модуль 4													
Тема 1. Технологія органічного вирощування рослин родини селерових	11	9	2	3			4	8	-	2			6
Тема 2. Малопоширені рослини родини губоцвітих	12	9	2	3			4	7	-	1			5
Тема 3. Технологія вирощування шафрану	13-14	7	3	2			2	7	2	-			5
Тема 4. Технологія органічного вирощування бамії	15	6	2	2			2	7	1	-			5
Разом за змістовим модулем 4	5	31	9	10			12	29	3	3			21
Усього годин	15	150	45	45			60	120	14	12			94
Курсова робота	1-14	30	-	-	-	30	-	10	-	-	-	10	-
Усього годин	15	150	45	45		30	30	130	14	12		10	94

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Біологічні основи вирощування малопоширених культур у закритому ґрунті	2
2	Характеристика і особливості вирощування основних представників цитрусових	2
3	Вирощування трав'янистих плодових культур у закритому ґрунті	4
4	Вирощування інжиру у закритому ґрунті	1
5	Вирощування плодових ліан у спорудах закритого ґрунту	2
6	Вирощування гранатника у закритому ґрунті	2
7	Горіхоплідні культури в закритому ґрунті	2
8	Вирощування папаї у спорудах закритого ґрунту	2
9	Кісточкові культури в закритому ґрунті	4
10	Ароматично-смакові рослини в закритому ґрунті	2
11	Малопоширені рослини родини пасльонові	2
12	Малопоширені рослини родини гарбузові	2
13	Технологія вирощування артишоку	3
14	Технологія вирощування відбілених і зелених пагонів спаржі	4
15	Технологія органічного вирощування батату	2
16	Технологія органічного вирощування рослин родини селерових	2

17	Малопоширені рослини родини губоцвітих	2
18	Технологія вирощування шафрану	3
19	Технологія органічного вирощування бамії	2
	Разом	45

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Мікроклімат для субтропічних і тропічних рослин у закритому ґрунті	2
2	Особливості вирощування цитрусових культур у теплиці: лимон, апельсин, мандарин	3
3	Особливості вирощування трав'янистих плодових рослин у теплиці: банан, ананас	2
4	Особливості вирощування інжиру в умовах закритого ґрунту	2
5	Особливості вирощування ліаноподібних плодових рослин у теплиці: ківі, пасифлора	2
6	Особливості вирощування гранатника в умовах закритого ґрунту	2
7	Особливості вирощування горіхоплідних рослин у теплиці: кеш'ю, арахіс	2
8	Особливості вирощування папаї в умовах закритого ґрунту	2
9	Особливості вирощування кісточкових плодових рослин у теплиці: манго, авокадо	3
10	Особливості вирощування ароматично-смакових рослин у теплиці: імбир, куркума	2
11	Малопоширені рослини родини пасльонові	3
12	Малопоширені рослини родини гарбузові	3
13	Малопоширені рослини родини айстрові	2
14	Малопоширені рослини родини спаржеві	2
15	Малопоширені рослини родини берізкові	2
16	Малопоширені рослини родини селерові	3
17	Малопоширені рослини родини губоцвіті	3
18	Малопоширені рослини родини півникові	2
19	Малопоширені рослини родини мальвові	2
	Разом	45

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Фізіологічні особливості субтропічних і тропічних плодів	2
2	Створення мікрокліматичних параметрів для рослин - вихідців із тропічного та субтропічного поясів	4
3	Генеративне та вегетативне розмноження тропічних та субтропічних рослин	4
4	Особливості вирощування цитрусових культур у теплиці	4
5	Особливості вирощування трав'янистих плодових рослин у теплиці	4
6	Особливості вирощування плодових пальм у теплиці	4
7	Особливості вирощування ягідних екзотичних культур у теплиці	2
8	Особливості вирощування ароматично-смакових рослин у теплиці	4

9	Особливості вирощування листозбірних рослин у закритому ґрунті	2
10	Особливості вирощування кореневищних рослин у закритому ґрунті	2
11	Малопоширені рослини родини пасльонові	4
12	Малопоширені рослини родини гарбузові	4
13	Технологія вирощування артишоку	2
14	Технологія вирощування відбілених і зелених пагонів спаржі	4
15	Технологія вирощування батату	2
16	Малопоширені рослини родини селерових	4
17	Малопоширені рослини родини губоцвітих	4
18	Технологія вирощування шафрану	2
19	Технологія вирощування бамії	2
	Разом	60

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен,
- усне або письмове опитування,
- модульні тести,
- захист практичних, самостійних та курсової робіт.

7. Методи навчання:

- лекції,
- практичні заняття,
- метод демонстрацій,
- мультимедійний,
- виконання завдань.

Для глибшого ознайомлення з досягненнями у культивуванні малопоширених овочевих та екзотичних рослин закритого ґрунту плануються виїзні екскурсії у тепличні господарства та ботанічні сади м. Києва, де вирощують рідкісні та екзотичні культури.

8. Оцінювання результатів навчання

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно з чинним «Положенням про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1.		
Практична робота 1	Знати ботанічну та господарську класифікацію малопоширених овочевих, тропічних та субтропічних культур, їхнє групування за вимогами до умов навколишнього середовища. Знати фізіологічні особливості субтропічних та тропічних плодових культур.	8

Практична робота 2	Розрізняти та вміти охарактеризувати основних представників цитрусової групи. Вимоги цитрусових до умов мікроклімату та живлення. Знати способи розмноження, особливості вирощування в умовах закритого ґрунту.	8
Практична робота 3	Знати ботаніко-біологічну характеристику представників трав'янистих плодкових рослин, які походять із тропічного та субтропічного клімату. Розрізняти та вміти охарактеризувати основні види. Вимоги цих культур до параметрів мікроклімату в умовах теплиць. Знати способи розмноження, особливості вирощування в умовах закритого ґрунту.	8
Практична робота 4	Знати ботаніко-біологічну характеристику інжиру. Вимоги до параметрів мікроклімату в умовах теплиць. Знати способи розмноження, особливості вирощування в умовах закритого ґрунту	8
Практична робота 5	Знати ботаніко-біологічну характеристику плодкових ліан, які походять із тропічного та субтропічного клімату. Розрізняти та вміти охарактеризувати основні види. Вимоги цих культур до параметрів мікроклімату в умовах теплиць. Знати способи розмноження, особливості вирощування в умовах закритого ґрунту.	8
Самостійна робота 1	Розробка технологічних аспектів вирощування рослин субтропічного клімату в умовах закритого ґрунту	10
Модульна контрольна робота 1.		50
Всього за модулем 1		100
Модуль 2.		
Практична робота 1	Знати ботаніко-біологічну характеристику гранатника. Вимоги до параметрів мікроклімату в умовах теплиць. Знати способи розмноження, особливості вирощування в умовах закритого ґрунту	8
Практична робота 2	Знати ботаніко-біологічну характеристику горіхоплідних культур, які походять із тропічного та субтропічного клімату. Розрізняти та вміти охарактеризувати основні види. Вимоги цих культур до параметрів мікроклімату в умовах теплиць. Знати способи розмноження, особливості вирощування в умовах закритого ґрунту.	8
Практична робота 3	Знати ботаніко-біологічну характеристику папаї. Вимоги до параметрів мікроклімату в умовах теплиць. Знати способи розмноження, особливості вирощування в умовах закритого ґрунту.	8

Практична робота 4	Знати ботаніко-біологічну характеристику кісточкових культур, які походять із тропічного та субтропічного клімату. Розрізняти та вміти охарактеризувати основні види. Вимоги цих культур до параметрів мікроклімату в умовах теплиць. Знати способи розмноження, особливості вирощування в умовах закритого ґрунту.	8
Практична робота 5	Знати ботаніко-біологічну характеристику ароматично-смакових культур, які походять із тропічного та субтропічного клімату. Розрізняти та вміти охарактеризувати основні види. Вимоги цих культур до параметрів мікроклімату в умовах теплиць. Знати способи розмноження, особливості вирощування в умовах закритого ґрунту.	8
Самостійна робота 1	Розробка технологічних аспектів вирощування рослин тропічного клімату в умовах закритого ґрунту	10
Модульна контрольна робота 2.		50
Всього за модулем 2		100
Модуль 3.		
Практична робота 1	Знати походження, морфологічні та біологічні особливості пепіно та цифомандри. Знати способи розмноження, особливості вирощування.	10
Практична робота 2	Знати походження, морфологічні та біологічні особливості малопоширених рослин родини гарбузові. Розрізняти та вміти охарактеризувати види. Знати способи розмноження, особливості вирощування.	10
Практична робота 3	Знати походження, морфологічні та біологічні особливості артишоку. Розрізняти та вміти охарактеризувати види. Знати способи розмноження, особливості вирощування.	5
Практична робота 4	Знати походження, морфологічні та біологічні особливості спаржі. Вміти розмножувати спаржу та знати технологію вирощування відбілених та зелених пагонів.	10
Практична робота 5	Знати походження, морфологічні та біологічні особливості, способи розмноження батату. Розрізняти сортимент. Знати особливості вирощування.	5
Самостійна робота 2	Вміти розробляти технологію вирощування малопоширених видів рослин	10
Модульна контрольна робота 3		50

Всього за модулем 3		100
Практична робота 1	Знати походження, ботанічні та біологічні особливості рослин родини селерові. Розрізняти та вміти охарактеризувати види. Знати технологію вирощування	10
Практична робота 2	Знати походження, ботанічні та біологічні особливості рослин родини губоцвіті. Розрізняти та вміти охарактеризувати види. Знати технологію вирощування	10
Практична робота 3	Знати походження, ботанічні та біологічні особливості шафрану. Знати технологію вирощування	5
Практична робота 4	Знати походження, ботанічні та біологічні особливості бамії. Знати технологію її вирощування	5
Самостійна робота 4	Вміти розробляти технологію вирощування малопоширених видів рослин	10
Модульна контрольна робота 4		60
Всього за модулем 4		100
Навчальна робота		$(M1+M2+M3+M4)/4*0,7 = 70$
Екзамен/залік		30
Всього за курс		(Навчальна робота + екзамен) = 100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально методичне забезпечення

1. Електронний навчальний курс навчальної дисципліни <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3459>
2. Гаврись І.Л., Кутовенко В.Б. Малопоширені та екзотичні рослини овочівництва відкритого і закритого ґрунту: навч. пос. К.: Компринт, 2022. 433 с.
3. Гаврись І.Л., Вдовенко С.А., Шеметун О.В., Кутовенко В.Б. Малопоширені культури закритого ґрунту: навч. пос. Київ: НУБіП України, 2019. 318 с.
4. Гаврись І.Л. Конспект лекцій з дисципліни «Малопоширені та екзотичні рослини овочівництва відкритого і закритого ґрунту» для студентів магістратури 1-го року навчання за спеціальністю 203 Садівництво та виноградарство. Київ: НУБіП України, 2020. 94 с.
5. Кутовенко В.Б., Гаврись І.Л. Методичні вимоги до написання курсової роботи з дисципліни «Малопоширені овочеві та екзотичні рослини відкритого і закритого ґрунту» для студентів магістратури за спеціальністю 203 Садівництво, плодоовочівництво та виноградарство. Київ: НУБіП України, 2022. 10 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Вдовенко С.А., Гаврись І.Л. Субтропічні і рідкісні плодоовочеві рослини: навч. пос. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2020. 238 с.
2. Сторінка Інституту овочівництва і баштанництва. URL: www.ovoch.com (дата звернення: 02.05.2025).
3. Наукові матеріали з агрономії. URL: www.agromage.com (дата звернення: 02.05.2025).
4. Високоякісне насіння від виробника. URL: http://www.rijkzwaan.ua/wps/wcm/connect/RZ+UA/Rijk+Zwaan/Products_and_Services/Services/Publications/Publication+in+press (дата звернення: 04.05.2025).
5. Сингента провідна сільськогосподарська компанія. URL: <http://www3.syngenta.com/country/ua/uk/aboutcompany/articles/Pages/homearticles.aspx> (дата звернення: 02.05.2025).
6. Байєр. Сільське господарство. URL: <https://www.bayer.com/uk/ua/crop-science> (дата звернення: 02.05.2025).
7. Портал аграрних новин України та світу. URL: <https://agrostory.com/ua/info-centre/fans/pepino-tropicheskiy-ekzot-na-nashikh-gryadkakh/> (дата звернення: 04.05.2025).
8. Флористікс-інфо: база знань садівника. URL: <https://floristics.info.ua/statti/gorod/3600-batat-posadka-i-doglyad-u-vidkritomu-grunti-viroshchuvannya-z-nasinnya.html> (дата звернення: 02.05.2025).
9. Головний журнал з питань агробізнесу. URL: <https://propozitsiya.com/ua/vyrashchivanie-batata-v-stepyah-ukrainy> (дата звернення: 02.05.2025).

10. Головний сайт для агрономів. URL: <https://superagronom.com/articles/492-tehnologiya-viroschuvannya-asparagusa-vid-naybilshogo-virobnika-kulturi> (дата звернення: 02.05.2025).
11. Головний сайт для агрономів. URL: <https://superagronom.com/articles/489-tehnologiya-viroschuvannya-shafranu-dosvid-gospodarstva> (дата звернення: 04.05.2025).
12. Аграрне інформаційне агентство. URL: <https://agravery.com/uk/posts/show/svoa-nisa-ak-virosuvati-safran-i-skilki-nanomumu-mozna-zarobiti> (дата звернення: 04.05.2025).